

NOVAC S GRBOVIMA HRVATSKIH RODOVA KURJAKOVIĆA KRBAVSKIH (IZ RODA GUSIĆA) I LAPČANA – NOVAC JURJA LJUDEVITA GROFA OD SINZENDORFA IZ 1676. GOD.

U radu se obrađuje novac s grbovima hrvatskih rodova Kurjakovića Krbavskih (iz roda Gusića) i Lapčana koji je 1676. godine kovao Juraj Ljudevit, grof od Sinzendorfa. To je specifičan slučaj preuzimanja grbova dvaju rodova koje među starim hrvatskim plemenima spominje Pacta Conventa. Uz osnovne podatke o oba roda analizirana je njihova heraldička ostavština kroz nekoliko izabranih i vremenski karakterističnih primjera grbova zabilježenih u nekim stranim grbovnicima kao izvorima od prvorazredne važnosti. Istraženi su dostupni genealoški podatci o oba roda, posebice nakon njihova međusobnoga bračnoga ujedinjenja i povezivanja s obitelji od Trautmansdorfa u idućoj generaciji, te napokon prelaska grbova i naslova na obitelj od Sinzendorfa, pa je tako formirano rodoslovlje. U doba najvažnijega pripadnika obitelji od Sinzendorfa, grofa Jurja Ljudevita, službeno su carskom diplomom ujedinjeni grbovi Kurjakovića Krbavskih i Lapčana. Utvrđena su dva tipa složenoga grba Jurja Ljudevita. Na jednome su tipu grbovi naših dvaju rodova ujedinjeni i čine jedan grb. Drugi se put javljaju kao dva odvojena štita u složenome grbu, i to upravo na dukatima, polutalirima i talirima koje je Juraj Ljudevit kovao 1676. godine i koji su obrađeni u radu.

ključne riječi: Kurjakovići Krbavski (*de Corbau*), Lapčani (*von Lapitz*), Georg Ludwig von Sinzendorf, grbovi, dukat, polutalir, talir

Istraživanjem grbova na novcu i istraživanjem novca magnata odavno se bavi naša numizmatička znanost. Važni su prinosi ostvareni u proučavanju zemaljskih grbova Dalmacije, Hrvatske, Bosne i Slavonije te grbova plemićkih rodova na novcu, kao primjerice grba Zrinskih. Novčana ostavština naših magnatskih rodova također je dobro istražena. Većina našega plemstva kovala je na temelju prava rudarenja i kovanja novca dobivena od seniora, ali ima i onih plemića koji to pravo nisu dobili ili su ga zloporabili. Ni sve povelje o povlasticama nisu, naravno, sačuvane odnosno još nisu dostupne. Bilo je i onih koji su pravo kovanja dobili, ali ne znamo jesu li ga iskoristili jer njihova novca nema ili još uvijek nije otkriven. Takva se istraživanja obavljaju na temelju diplomatske i numizmatičke građe, a kada konkretnoga novca nema, rekonstrukcije se mogu obavljati samo na temelju pisanih izvora o epizodama iz života pojedinih velikaša. Do sada su istražene novčarske aktivnosti Ivana V. Krčkoga i Stjepana II. Frankapana, Fridrika II. i Ulrika II. Celjskih, Pavla Bánffyja Donjolendavskoga, Ivana Vitovca, Petra II., Nikole III. i Nikole IV. Zrinskih, Petra II. Keglevića Bužimskoga, Mihovila Kesereča i Ivana Zerechena te kaptola zagrebačkoga. Tema ovoga rada prilično je srodna, ali i ponešto specifična u odnosu na prethodne radove. Novac koji se ovdje obrađuje ne pripada našem, nego austrijskome plemićkom rodu od Sinzendorfa koji je podrijetlom i ženidbenim vezama prethodnika stekao pravo na uporabu grbova naša dva stara plemenita roda Kurjakovića Krbavskih i Lapčana. Ovim se radom, također, želi skrenuti pažnju na važnost proučavanja složene heraldičke i numizmatičke slike plemstva Svetoga Rimskoga Carstva u novome vijeku, a posebice u razdoblju od XVII.

stoljeća jer se tako pronalaze tragovi života i opstanka brojnih naših srednjovjekovnih plemenitih rodova u novim sredinama nakon prijelomnih događaja u XVI. stoljeću.

Kurjakovići Krbavski

Rod Kurjakovića potječe od starohrvatskoga roda Gusića spomenutog u *Qualite-ru*. Od Gusića se krajem XIII. i početkom XIV. stoljeća odvaja krbavski knez Kurjak.¹ Podrijetlo Kurjakova imena može biti dvojako: od kurjaka – vuka ili od grč. Kirijakos – lat. Dominicus. Heraldika nas upućuje prema svetačkome podrijetlu imena jer na grbu Kurjakovih nasljednika ne nalazimo vuka, nego gusku, izabranu da se njome opiše ime roda njihova podrijetla – Gusići. Kurjakovi će se potomci prema njemu zvati Kurjakovići (*de Curiaci*), a prema njegovu posjedu koji su baštinili, vrela će ih navoditi kao knezove Krbavske (*comes de Corbavia*). Samo je jedan od njih, Budislav, isticao da je od roda Gusića (*Budislaus de genere Gusich*). Ostali su svoju pripadnost Gusićima iskazivali usmeno i heraldičkom porukom. Prema Kurjakovim sinovima rod se dijeli na tri porodične grane: Grgurovu, Pavlovu i Budislavovu. Stjecanje odvojene imovine, uz fizičku odvojenost, bit će ključno za dalje grananje roda krajem XIV. i početkom XV. stoljeća. Tako se javljaju nova prezimena Zakanjski, Čekliški² i Mrsinijski (prema posjedu), te Karlovići (zbog ponavljanja imena Karlo, kojega inače nema u drugih velikaških rodova, među potomcima Budislavova sina Karla). Svi oni znaju za zajedničko podrijetlo. Kao bezgranično odani kraljici Mariji, kralju Sigismundu i grofovima Celjskim vrhunac svoje moći Krbavski su knezovi postigli između 1387. i 1423. godine. Dvojica od njih dosegla su bansku čast, a jedan je postao čuvarem krune sv. Stjepana.

Heraldika Kurjakovića

Heraldička ostavština Kurjakovića vrlo je bogata. Njihove grbove donose brojni strani grbovnici i oni su tamo najzastupljeniji hrvatski rod. Za ovu ćemo se priliku obratiti najranijim i najkasnijim stranim izvorima. Najranije sačuvane slikovne prikaze grba roda sadrže grbovnici *Wiener Handschrift*³ i *Livro de Arautos*,⁴ a najkasnije grbovnik Janeza Vajkarda Valvasora,⁵ koji donosi grbove kranjskih Gusića. U skladu s vremenom

¹ Botica, Ivan, *Krbavski knezovi u srednjem vijeku, doktorski rad*, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2011., str. 5., 33., 29.

² Ovo je prezime dobiveno prema utvrdi i gradu Čeklisu, sjeveroistočno od Požuna – Bratislave.

³ *Wiener Handschrift – Hauptbuch der Bruderschaft St. Christoph auf dem Arlberg / Glavna knjiga Bratovštine sv. Krištofa u Arlbergu*, Haus-, Hof- und Staatsarchiv u Beču, Cod. Weiss 242 (Böhm 472), fol. 91. v. Grbovnik sadrži podatke (imena osoba te njihove grbove i novčane priloge za života i nakon smrti) bilježene od 1394. do oko 1420. godine. Grb Kurjakovića (*Karll Graff czu Kurbau vnd czu Dalmacia vnd Chrabathen ban*) unesen je 1410. godine.

⁴ *Livro de Arautos / De ministerio armorum / The Herald's Book* – The University of Manchester Library, Rylands Medieval Collection, Latin MS 28., fol. 42. v. Grbovnik je izradio anonimni portugalski herald 1416./1417. godine tijekom svojega boravka na Saboru u Konstanzu.

⁵ *Opus Insignium Armorumque* (grbovnik Janeza Vajkarda Valvasora iz 1687./1688. god.) – http://slovenija.heraldry.ca/resources/misc/presentation.php?PG=0&Start=0&End=388&Section=Opus%20Insignium%20Armorumque&Prefix=Valvasor_grbovna_knjiga&Dir=valvasor_grbovna_knjiga&Subject=Janez%20Vajkard%20Valvasor%20-%20Opus%20Insignium%20Armorumque%201687%20-%201688&Zero10=00&Zero100=0 (pristupljeno 8. prosinca 2014.) Grbovnik Janeza

nastanka Valvasorova grbovnika grbovi nisu prikazani vjerno, nego s dosta umjetničke i interpretativne slobode. Od svih grbova kranjskih Gusića koje donosi Valvasor ovdje ćemo se pozabaviti samo jednim koji je njegova najrazvijenija inačica i identičan je grbu koji rabi grof od Sinzendorfa. Navodi se da je bio na nadgrobnoj ploči Ivana Torkvata Karlovića, izrađenoj 1541. godine. No to je znatno kasniji podatak iz 1736. godine, kada ploča više nije postojala.⁶ Ivan Karlović, u skladu s nastojanjima drugih hrvatskih magnatskih rodova da si priskrbe podrijetlo od rimskih patricija (Babonići – Ursini i Knezovi Krčki – Frangapani), svoje pretke Gusiće povezao je s rimskim obiteljima Manli i Torquato. Pavao Ritter Vitezović i u negiranju ove priče oslonio se na Ivana Luciusa – Lučića koji ju je pobio u pismu Marku Forstallu od 25. lipnja 1667., argumentirajući pravo podrijetlo roda s pomoću guske u njihovu grbu koji je tom prigodom nacrtao i poslao Forstallu.⁷ Lučić je ustvrdio da se izmišljena priča o rimskome podrijetlu roda

---

Vajkarda Valvasora, nastao 1687. i 1688. godine, donosi grb Gusića pet puta u II. poglavlju (kao pripadnika kranjskoga plemstva) i jednom u V. poglavlju (kao pripadnika njemačkoga ili ostaloga plemstva), od toga dva puta u sklopu složenoga grba obitelji von Schalenburg – von Saleburg. Kranjski su Gusići, odnosno njihov pripadnik Ivan Sigismund Gusić iz Metlike bili razlogom da Pavao Ritter Vitezović 1677. godine napiše i 1681. godine objavi prvu studiju o knezovima Krbavskim. Pri izradi studije P. Ritter Vitezović oslanjao se na Ivana Luciusa – Lučića. – *Apographum ex Joanne Lucio, aliisque nonnullis approbatis historicis de comitibus Corbaviae, qui fuerunt de genere Gussich*; dato prema *Botica, Ivan, Krbavski knezovi u srednjem vijeku*, str. 13. Ritter Vitezović nije, unatoč tvrdnjama Ivana Sigismunda, uspio utvrditi izravnu vezu kranjskih Gusića sa samim Kurjakovićima, ali utvrdio je njihovo hrvatsko podrijetlo. – *Isto*, str. 13.; o Gusićima u Kranjskoj vidjeti *Kidrič, Francè, Slovenski biografski leksikon, natuknica Gusič (Gussich)* – <http://www.slovenska-biografija.si/rodbina/sbi219926> (pristupljeno 27. kolovoza 2015.).

⁶ Ivan Karlović umro je 1531. godine u Medvedgradu. Ukopan je u crkvi pavlinskoga samostana u Remetama. Deset godina kasnije njegovi su mu nećaci, Ivan i Nikola Zrinski, dali isklesati natpis na nadgrobnoj ploči ... *MAGNIFICVS DOMINVS TORQVATVS COMES CORBAVIAE REGNORVMQVE DALMATIAE, CROATIAE ET SCLAVONIAE BANVS ...*. Natpis s grbom knezova Krbavskih isklesanim uz njega danas je izgubljen. – *Conago, Josip*, Sredovječne kule i gradine oko Novigrada i Karina, *Starohrvatska prosvjeta*, vol. II. 1. – 2., Hrvatsko starinarsko društvo u Kninu, Hrvatski etnografski i umjetno – obrtnički muzej, Zagreb – Knin, 1928., str. 127.–128.; *Botica, Ivan, Krbavski knezovi u srednjem vijeku*, str. 264.–265. Ostao nam je opis grba iz 1736. godine od S. Timona: *In insignibus duo crocodili ambiunt lapidem sustententes ore torquem, et complectentes cygnum cum tribus coronis, quarum una capiti adheret, altera collo, tertia pedibus. Sub hac sunt tres ductus aquarum, sive fluvii ...* – *Timon, Samuele, Epitome Chronologica Rerum Hungaricarum et Transilvanicarum a Nativitate Divi Stephani Primi Regis Apostolici, Producta ad Annum M.DCC. XXXVI.*, Typis Academicis Societatis Jesu, Claudiopolis, 1764., str. 130. Na temelju Timonova opisa K. Wagner opisao je boju grba. – *Wagner, Carolus, Collectanea Genealogica – Historica Illustrium Hungariae Familiarum, Quae Jam Intersiderunt Decas II.*, Joan. Michaelis Landeree, Posoni, Pesta et Lipsia, 1802., str. 12. Ne može biti dvojbe o tome da je S. Timon preuzeo takav grb Ivana Karlovića iz Valvasorova grbovnika ili nekoga starijega izvora koji je rabio Valvasor, ali sigurno iz XVII. stoljeća.

⁷ „... *hauendo io trouato nelle scritture antiche che il Conti di Corbauia erano della famiglia Gussich et hauendo questi nell' arma l'occa, che, come ella sa, si dice Croato (Gusca) e non hauendo trouato ch' alcuna scrittura antica o autore esprimesse che fossero della famiglia Torquata, mi sono aueduto che questa illatione che il Gussichi siano delli Manlii Romani sia stata inuentione di qualche Pedante altrettanto ignorante dell' historie, quanto ardito impostare di falsita circa il 1500...*” – *Kurelac, Miroslav*, Prilog Ivana Luciusa – Lučića povijesti roda Zrinskih i njegove veze s banom Petrom Zrinskim, *Zbornik Historijskog zavoda Jugoslavenske akademije (Zbornik OPZ)* vol. 8., JAZU, Zagreb, 1977., str. 120. nap. 49; *Botica, Ivan; Galović, Tomislav*; *Codex Corbaviensis u: Karbić, Marija; Kekez, Hrvoje; Novak, Ana; Horvat, Zorislav* (ur.), *Ascendere historiam – Zbornik u čast Milana Kruheka*, Hrvatski institut za povijest, Zagreb, 2014., str. 31.

Gusića pojavila oko 1500. godine za vrijeme Ivana Karlovića, koji se, kao i njegova sestra Klara, o kojoj će se govoriti kasnije, nazivao Torkvatom.

Slika 1. Grb Karla Kurjakovića Krbavskoga iz 1410. god.; grb grofa Tomaša Kurjakovića iz 1416./1417. god. i jedan od grbova kranjskih Gusića iz 1687./1688. god.

Lapčani – von Lapitz

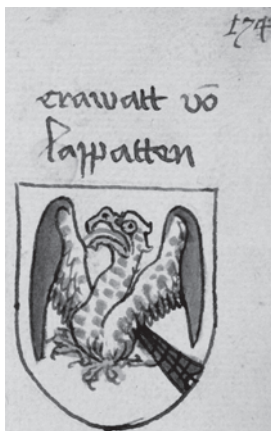
Lapčani su jedno od hrvatskih plemena navedenih u *Qualiteru*. Ime se dobili prema Lapcu u Lučkoj županiji. Spominju se još za kralja Zvonimira, kada su navodno dobili Karin. Povlastice su Lapčani dobili od kralja Karla I. Roberta, a jedan njihov odvjetak počeo se nazivati Karinjanima, nakon što im je kralj Ljudevit I. godine 1360. potvrdio posjed Karin, koji je i dalje bio zajedničko sjedište svih Lapčana. Daljnjim se prese-ljavanjem njihovi odvjetci do sredine i kraja XV. stoljeća javljaju u Pounju, u Psetskoj županiji i u Bužanima, a početkom XVI. stoljeća u Cetinu. Među tim odvjetcima Lapčana treba tražiti one koji su uspostavili vezu s Carstvom i koji se tamo javljaju kao Lappatten i von Lapitz.

Grb Lapčana

Grb Lapčana ostao je zabilježen u nekoliko stranih grbovnika s kraja XV. stoljeća. O hrvatskome podrijetlu toga roda bio je obaviješten Jörg Rugen jer ih u svome grbovniku (nastalome između 1493. i 1499. godine) imenuje kao *die krabatten* u značenju *Krawaten von Lapatten – Hrvati od Lapitza*. J. Rugen rodu Lapitza dodjeljuje njegov izvorni, ispravni, grb, tj. orla.⁸ O rodu Lapitza s istim grbom (orlom) kao *crawatt vō*

⁸ *Jörg Rugens Wappenbuch* – Universitäts und Landesbibliothek Tirol, Innsbruck, Cod. 545.; *Clemmensen, Steen, Jörg Rugens Wappenbuch*, izdanje autora, Farum–Denmark, 2013. str. 180. (grb br. 1130) – <http://www.armorial.dk/german/RugenWB.pdf> (pristupljeno 4. prosinca 2014.)

lappatten govori i grbovnik *Wappenbuch des St. Galler Abtes Ulrich Rösch*, kojemu je drugi dio (s grbovima s graničnoga područja između Švicarske i Njemačke) dopunio Hans Haggenberg u zadnjem desetljeću XV. stoljeća.⁹

Slika 2. Grb Lapčana (*Crawatt von Lappatten*) iz 1470. god. – do kraja XV. st.

Pri udaji Klare Torkvate Krbavske za Ivana od Lapitza nije preuzet naziv nevjestine domovine, nego je zadržano ime zemlje ženikova podrijetla i prvo je djelomično, a kasnije i potpuno germanizirano rodovsko ime: *Lapčani – Krawaten von Lapatten – crawatt vō lappatten – von Lapitz*. Isto se dogodilo i s prezimenom Ivanove bake Eufemije od roda Mogorovića koje sada glasi Magarovicz.¹⁰

Ujedinjenje grba Kurjakovića i Lapčana

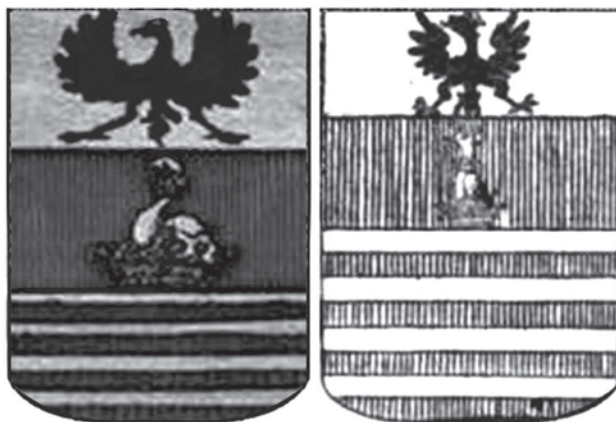
Ženidbenim su vezama grbovi Kurjakovića Krbavskih i Lapčana došli do obitelji von Sinzendorf, prvo do muža Suzane, praunuke krbavske kneginje Klare Torkvate Kurjaković i Ivana Lapčanina (Hans – Ioannes de Lapitz), a potom i do njezina sina Jurja Ljudevita (Georg Ludwig) od Sinzendorfa. U vrijeme Jurja Ljudevita grbovi Kurjakovića i Lapčana diplomom cara Ferdinanda III. od 28. studenoga 1648. ujedinjeni su u jedan grb.¹¹ Ujedinjenje grbova obavljeno je uvećanjem (*augmentation*) grba Kurjakovića tako što je njihovu grbu dodan *chief* (fr. *chef*; njem. *Schildhaupt*) s grbom

⁹ *Wappenbuch des St. Galler Abtes Ulrich Rösch (St. Gallen – Haggenberg Wappenbuch)* – St. Gallen, Stiftsbibliothek, Cod. Sang. 1084, str. 174.

¹⁰ Misli se da Mogoroviće, sa sjedištem u zadarskom zaleđu i kasnije u Lici, pod imenom Murići spominje *Pacta Conventa*. Za naš je rad važno spomenuti da se nakon turskoga osvajanja Like pojedine grane roda sele u Austriju i Ugarsku. U rodoslovu Lapčana (von Lapitz) Eufemiju spominje G. Bucelinus – *Bucelinus, Gabriel, Pars Tertia Germaniae Topo – Chrono – Stematographicae Sacrae et Profanae*, Christian Balthasar Kühnen, Francofurti ad Moenum, M.DC.LXXII., str. 118.

¹¹ *Leupold, Karl Fridrich Benjamin, Allgemeines Adels – Archiv der Österreichischen Monarchie, ... Des ersten Teils, erster Band*, Franz Anton Hoffmeister, Wien, 1789., str. 624. i 630.

Lapčana. Prema heraldičkim pravilima grb Kurjakovića ima prednost u ujedinjenome grbu iako se grb Lapčana nalazi iznad njega.¹²

Slika 3. Ujedinjeni grb Kurjakovića Krbavskih i Lapčana prema diplomi cara Ferdinanda III. iz 1648. godine

Obitelj von Sinzendorf i Juraj Ljudevit od Sinzendorfa

Obitelj von Sinzendorf pripadala je austrijsko-bavarskom plemstvu podrijetlom iz Gornje Austrije. Javljaju se u XIII. stoljeću. U drugoj je polovici XVI. stoljeća Joachim od Sinzendorfa bio poslanik cara Rudolfa II. na osmanskome dvoru u Carigradu. Početkom XVII. stoljeća uzdignuti su na rang barona (*Freiherren*), a sredinom istoga stoljeća na rang kneževa Carstva (*Reichsgrafen*).

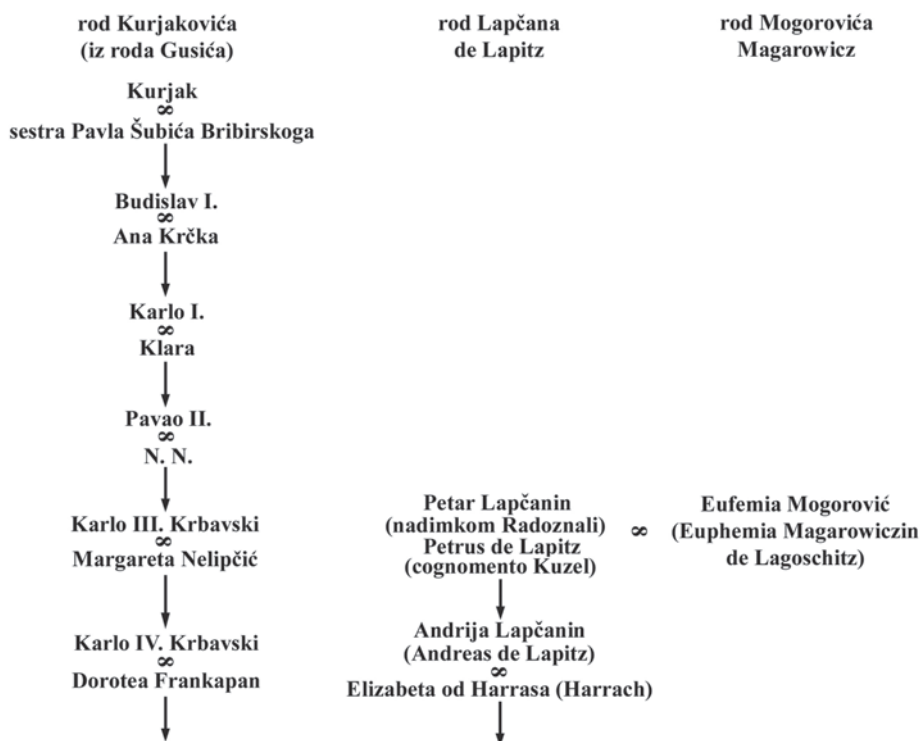
Juraj Ljudevit (Georg Ludwig) grof od Sinzendorfa (* 1616. † 1681.) godine 1654. dobio je mjesto upravitelja carske riznice, kad je u svoj grb mogao staviti carsku krunu, a 19. studenoga 1663. dobio je veliki palatinat s pravom kovanja novca. Kasnije je dalje brzo napredovao i zgrtao bogatstvo, što ga je izložilo korupciji. Optužen je i za krivotvorenje novca. Proces je započeo 1679. godine i nakon više od godine dana kažnjen je globom od 1.970.000 guldena i gubitkom svih službi te protjerivnjem s posjeda. Globa je uskoro smanjena za jednu četvrtinu iznosa i dopušteno mu je da boravi na svojim posjedima. Ubrzo je umro.¹³ Optužba za krivotvorenje novca sigurno se ne odnosi na zlouporabu njegova prava kovanja jer je u skladu s običajima svoj novac kovao vrlo

¹² Štit Kurjakovića zadržao je prvo polje grba, a grb Lapčana smješten je u *chief* koji je dodatak štitu Kurjakovića. O heraldičkim pravilima koja se odnose na taj slučaj vidjeti u: *Fox – Davies, Arthur Charles, A Complete Guide to Heraldry*, Gramercy Books, New York, 1997., str. 102., 132.-133., 559.-560.

¹³ *Köhler, Johann David, Historischer Münz – Belustigung Vierzehender Theil*, Christoph Weigel, Nürnberg: 1742., str. 177.-184.; *Hippmann, Fritz R.*, Münzen und Medaillen der geistlichen und weltlichen Herren in Oberösterreich, *Jahrbuch des Oberösterreichischen Musealvereines 121. Band I. Abhandlungen*, Oberösterreichischer Musealverein, Linz, 1976., str. 95.-97.

umjereno.¹⁴ Da gubitak prava i časti obitelji od Sinzendorfa ipak nije bio trajan, svjedoči nam Baltazar Adam Krčelić koji grofa od Sinzendorfa u 1693. godini navodi kao *Comes perpetuus Likae & Corbaviae*, doduše s izmijenjenim imenom Zinzendorff.¹⁵ To svjedoči i podatak da je Filip Ludvig Vencel od Sinzendorfa (sin Georga Ludviga i dvorski kancelar cara Karla VI.) naširoko rabio pravo kovanja novca i iskovao ukupno 6050 dukata.¹⁶

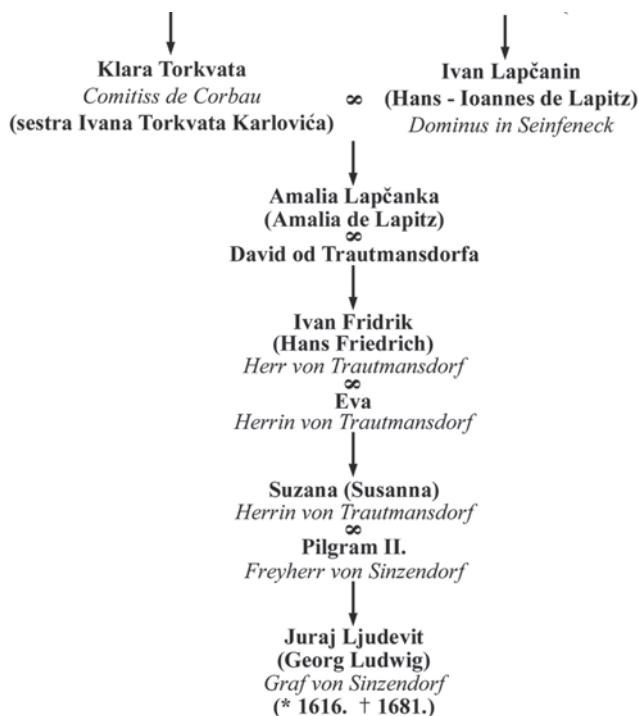
Reducirani rodoslov Kurjakovića, Lapčana, Mogorovića te gospode od Trautmansdorfa i Sinzendorfa od Kurjaka Gusića do Jurja Ljudevita od Sinzendorfa izgleda ovako:

¹⁴ Hippmann, Fritz R., Münzen und Medaillen der geistlichen und weltlichen Herren in Oberösterreich, str. 95.

¹⁵ „Extractus Protocolli Regni Sclavoniae anni 1693, Congregationis V. die 22. Junii Zagabriae habitae, habet: *Comes Adolphus à Zinzendorff, qua Comes perpetuus Likae & Corbaviae, & qua indigena Regni, deposuit juramentum; & attactas Provincias, Regno univit; Ejusque juribus subjecit.*” – Kercselich, Balthasar Adamus, *De Regnis Dalmatiae Croatiae Slavoniae notitiae praeliminare*, Antonius Jandera, Zagrabiae, s.a. (1700.), str. 473.

¹⁶ Hippmann, Fritz R., Münzen und Medaillen der geistlichen und weltlichen Herren in Oberösterreich, str. 95.

Slika 4. Reducirani rodoslov Kurjakovića, Lapčana, Mogorovića te gospode od Trautmansdorfa i Sinzendorfa

Grb Jurja Ljudevita od Sinzendorfa

Grb Jurja Ljudevita od Sinzendorfa zabilježili su brojni izvori nastali za njegova života. Nalazimo ga na njegovu novcu i na njegovim brojnim portretima u bakrorezu. Juraj Ljudevita rabio je dva tipa grba; prvi nalazimo na njegovu novcu i na dva bakroreza, a drugi na jednom bakrorezu.

Slika 5. Bakrorez – portret Jurja Ljudevita od Sinzendorfa s grbom tipa I.

Slika 6. Bakrorez – portret Jurja Ljudevita od Sinzendorfa s grbom tipa I.

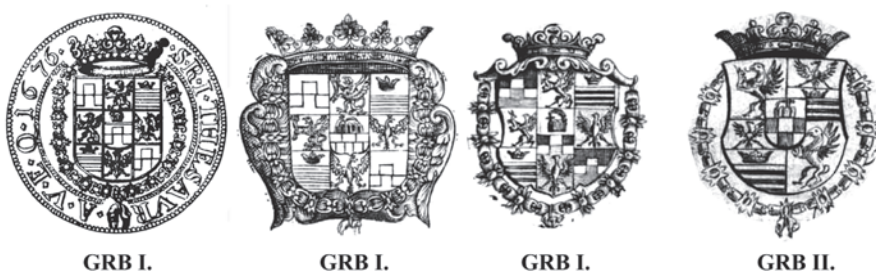

Slika 7. Bakrorez – portret Jurja Ljudevita od Sinzendorfa s grbom tipa II.

Pri dizajniranju prvoga tipa složenoga grba nije se vodilo računa o činjenici da su grbovi Kurjakovića i Lapčana ujedinjeni još 1648. godine diplomom cara Ferdinanda III. pa se ti grbovi javljaju odvojeno. Raspored štitova u grbu prvoga tipa: srce grba –

Sinzendorf s carskom krunom; 1. i 8. Sinzendorf; 2. i 4. Neuburg na Innu; 3. i 6. Kurjakovići Krbavski; 5. i 7. Lapčani (von Lapitz).

Autor drugoga tipa složenoga grba Jurja Ljudevita poštovao je odredbu diplome cara Ferdinanda III. i grb Kurjakovića i Lapčana prikazao je ujedinjeno. Drugi tip složenoga grba ima raspored štitova: srce grba – Sinzendorf s carskom krunom; 1. i 4. Neuburg na Innu; 2. i 3. ujedinjeni grb Kurjakovića Krbavskih i Lapčana (von Lapitz).

Slika 8. Dvije vrste grba Jurja Ljudevita grofa od Sintzendorfa s grbovima Kurjakovića Krbavskih i Lapčana (von Lapitz) u složenome grbu

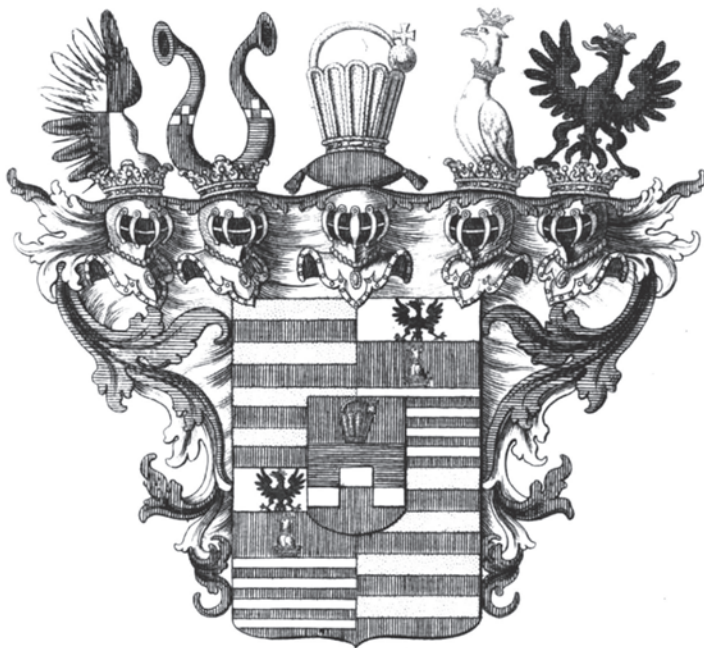
U daljnjim mijenama grba grofova od Sinzendorfa grb Neuburga na rijeci Inn zamijenjen je grbom Reinecka, a zadržani su srce grba i ujedinjeni grb, pa je raspored štitova ovakav: srce grba – Sinzendorf, 1. i 4. Reineck, 2. i 3. ujedinjeni grb Kurjakovića i Lapčana (von Lapitz). Pojedini autori umjesto guske u grbu Kurjakovića prikazuju labuda,¹⁷ što je kao inačica zabilježeno još krajem XV. i početkom XVI. stoljeća, a drugi autori još i početkom XIX. stoljeća ostaju vjerni izvornoj guski.¹⁸

Slika 9. Složeni grb grofova od Sinzendorfa s ujedinjenim grbom Kurjakovića Krbavskih i Lapčana (von Lapitz)

¹⁷ Trier, Johann Wolfgang, *Einleitung zu der Wapen-Kunst, darinnen diese Wissenschaft durch deutliche Regeln ...*, Verlag J. F. Brauns Erben, Leipzig, 1714., tabla između str. 636. i 637.

¹⁸ *Neues Adeliches Wappenwerk. Zweiten Bandes erster Theil*, Conrad Tyroff, Nürnberg, 1802., tabla 89.

Slika 10. Složeni grb grofova i gospode od Sinzendorfa s ujedinjenim grbom Kurjakovića Krbavskih i Lapčana (von Lapitz)

Novac Jurja Ljudevita od Sinzendorfa

Juraj Ljudevit grof od Sinzendorfa, kako je već rečeno, kovao je 1676. godine novac na temelju prava kovanja. Kovao je dukate, polutalire i talire. Na aversu svake nominale grofovo poprsje gleda u desno. Aversna obodna legenda glasi: • GE • LVDOVIC • COM • A • SINTZENDORF. Revers svake nominale donosi okrunjeni složeni grb grofa unutar lanca Reda zlatnoga runa. Reversna obodna legenda glasi: S • R • I • THESAVR • • A • V • E (•) Q • 1676 •. Objedinjene aversne i reversne legende glase: GEORGIUS LUDOVICUS COMES A(D) SINTZENDORF SACRI ROMANI IMPERII THESAURARIUS AUREI VELLERIS EQUES.¹⁹

Sve su tri nominale kovane u bečkoj kovnici podloženoj Dvorskoj komori. Kovničar je bio Franz Faber von Rosenstock, a njegova je oznaka u obliku ruže na grofovom ramenu. Dukat je kovani u zlatu čistoće 0,986, promjera 22 mm i težine 3,47 g. Srebro za polutalir i talir čistoće je 0,889. Promjer i težina polutalira jesu 37 mm i 14,62 g. Talir teži 29,23 g i ima promjer 46 mm.²⁰

¹⁹ „Juraj Ljudevit grof Sinzendorfa, rizničar Svetoga Rimskog Carstva, vitez Zlatnoga Runa”.

²⁰ *Hippmann, Fritz R.*, Münzen und Medaillen der geistlichen und weltlichen Herren in Oberösterreich, str. 96.–97.

Slika 11. Dukat Georga Ludwiga grofa od Sinzendorfa iz 1676. godine

Slika 12. Dukat Georga Ludwiga grofa od Sinzendorfa iz 1676. godine

Slika 13. Polutalir Georga Ludwiga grofa od Sinzendorfa iz 1676. godine

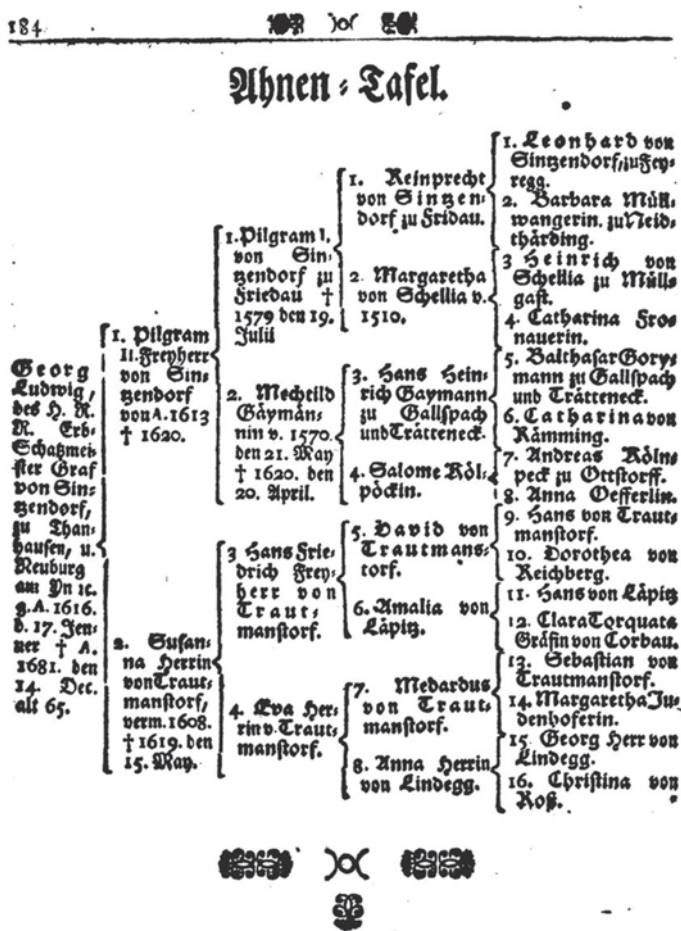

Slika 14. Talir Georga Ludwiga grofa od Sinzendorfa iz 1676. godine

Slika 15. Talir Georga Ludwiga grofa od Sinzendorfa iz 1676. godine

Zbog maloga prostora u složenome grbu Jurja Ljudevita na novcu i na bakrorezi-
ma grb Kurjakovića Krbavskih prikazan je samo s krunom bez guske, a grb Lapčana
prikazan je cjelovito. To nije bilo smetnjom da pri opisu novca Johann David Köhler
1742. godine navede ispravan opis grba: „... Das dritte und sechste Feld ist in der
Mitte getheilt. Im obern rothen Feld sitzt eine gekrönte Gantz in einer goldnen Krone,
die untere Helffte ist achtmahl von Silber und roth gestreift, welches das Wappen der
abgestorbenen Grafen von Corbau ist. Das fünffte und siebende silberne Feld enthalt
einen schwartzen Adler, als das Wappen der abgestorbenen Familie von Lapitz. ...”²¹
Isti je autor prikazao i rodoslov Jurja Ljudevita s predcima od Klare Torkvate Kurja-
ković i Ivana Lapčanina.²²

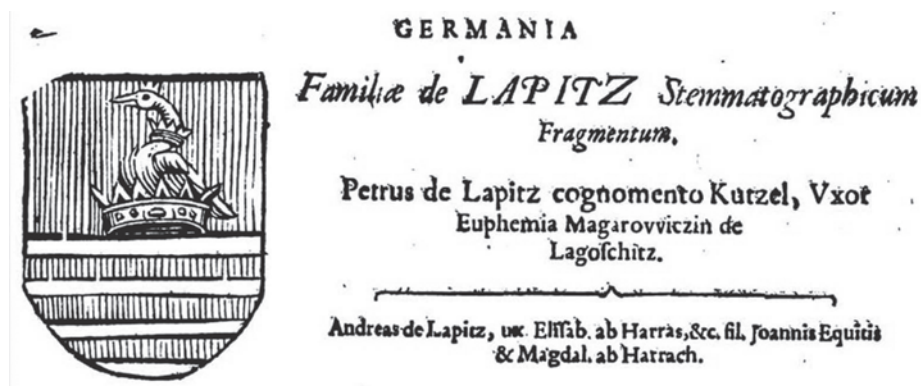
Slika 16. Rodoslov Jurja Ljudevita od Sinzendorfa

²¹ Köhler, Johann David, *Historischer Münz – Belustigung Vierzehender Theil*, Christoph Weigel, Nürnberg, 1742., str. 178.; slika talira s grbom na str. 177.

²² Isto, str. 184.

Rodoslove Kurjakovića Krbavskih (*Comitum de Corbau & Lycka*) i Lapčana (*Familie de Lapitz*) s pogrešnim grbovima donosi Gabriel Bucelinus. On je pogrešno tumačeći diplomu cara Ferdinada III. (kojom su ujedinjeni grbovi dva roda) grb Kurjakovića pripisao Lapčanima, a samim Krbavskima dodijelio je sasvim drugi grb s mogućom reminiscencijom na izvorne pruge, ali bez guske.²³

Slika 17. Grb Kurjakovića kao grb Lapčana i dio njihova rodoslova

Slika 18. Pogrešni grb Kurjakovića Krbavskih i dio njihova rodoslova

Hrvatski su rodovi u krugovima europskoga plemstva bili poznati još od *Qualitera*. Njihovo izumiranje po muškoj liniji ili seoba u nove domovine u sklopu širih povijesnih, obično tragičnih, procesa nije donosilo i njihov potpuni nestanak s pozornice povijesti. Oni se ponovno javljaju, ne zaboravljaju svoja imena, samo ih prilagođavaju novoj sredini. Međusobno sklapaju brakove i prenose dalje svoju tradiciju i povijest, sve do obitelji koje nam naoko izgledaju potpuno strane. Genealogija, heraldika i numizmatika pomažu nam ustanoviti veze koje izgledaju prekinute povijesnim zbivanjima. Naša su se tri roda našla ujedinjena pod kućama od Trautmansdorfa i Sinzendorfa. Njihov pedigree

²³ Bucelinus, Gabriel, *Pars Tertia Germaniae Topo- Chrono- Stematographicae Sacrae et Profanae*, Christian Balthasar Kühnen, Francofurti ad Moenum, M.DC.LXXII., str. 118. i 22.

naravno nije bio jednak. Najpoznatije od njih, Kurjakoviće,²⁴ važne su dužnosti, koje su obavljali za kraljicu Mariju, kralja Sigismunda i grofove Celjske, uvele među ugarsko, njemačko i općeeuropsko plemstvo o kojemu govore brojni strani grbovnici. Neki od stranih grbovnika ne zaboravljaju ni Lapčane. Pedigre i popularnost Kurjakovića i Lapčana, stoljećima nakon njihova prividnoga nestanka, slijedili su njihovi grbovi udomaćeni u stranome plemićkom rodu. Službeno ujedinjenji od cara Ferdinanda III. bili su, kao novi samostalan grb ili kao dva odvojena grba, priključeni ranijem grbu i kao takvi rado rabljeni za reprezentaciju novih nositelja. Iako si je Ivan Karlović, u skladu s istovjetnim i istovremenim aktivnostima pripadnika drugih hrvatskih magnatskih rodova, priskrbio rimske pretke, niti jedan od raspoloživih heraldičkih i numizmatičkih izvora ne svjedoči o težnji Kurjakovića i Lapčana da preuzmu tuđi grb, grb nekoga starog i poznatoga stranog roda; naprotiv izvori nam govore da su oni drugima bili rado traženi predci radi stjecanja poštovanja u širokome okruženju.

Izvori ilustracija

- Slika 1. *Wiener Handschrift*, fol. 91.v.; *Livro de Arautos*, fol. 42.v.; *Opus Insignium Armorumque*, fol. 146.
- Slika 2. *Wappenbuch des St. Galler Abtes Ulrich Rösch (St. Gallen – Hagenberg Wappenbuch)*, str. 174.
- Slika 3. autor prema: *Trier, Johann Wolfgang, Einleitung zu der Wapen-Kunst, darinnen diese Wissenschaft durch deutliche Regeln...*, tabla između str. 636. i 637.; *Neues Adeliches Wapenwerk. Zweiten Bandes erster Theil*, tabla 89.
- Slika 4. autor prema: *Botica, Ivan, Krbavski knezovi u srednjem vijeku*, dodatak Rodoslovlje Krbavskih; *Köhler, Johann David, Historischer Münz – Belustigung Vierzehender Theil*, str. 184.; *Bucelinus, Gabriel, Pars Tertia Germaniae Topo- Chrono- Stematographicae Sacrae et Profanae*, str. 22. i 118.
- Slika 5. Österreichische Nationalbibliothek, Wien
<http://www.bildarchivaustria.at/Preview/8298849.jpg> (pristupljeno 10. ožujka 2016.)
- Slika 6. Österreichische Nationalbibliothek, Wien
<http://www.bildarchivaustria.at/Preview/8298855.jpg> (pristupljeno 10. ožujka 2016.)
- Slika 7. Österreichische Nationalbibliothek, Wien
<http://www.bildarchivaustria.at/Preview/8298837.jpg> (pristupljeno 10. ožujka 2016.)
- Slika 8. autor prema: *Köhler, Johann David, Historischer Münz – Belustigung Vierzehender Theil*, str. 177. i Österreichische Nationalbibliothek, Wien, 8298849., 8298855. i 8298837.
- Slika 9. *Trier, Johann Wolfgang, Einleitung zu der Wapen-Kunst, darinnen diese Wissenschaft durch deutliche Regeln...*, tabla između str. 636. i 637.
- Slika 10. *Neues Adeliches Wapenwerk. Zweiten Bandes erster Theil*, tabla 89.
- Slika 11. *Fritz R. Hippmann, Münzen und Medaillen der geistlichen und weltlichen Herren in Oberösterreich*, str. 96., slika 32 b.
- Slika 12. Fritz Rudolf Künker GmbH & Co. KG Auction 221 31 October 2012 Lot 8291.

²⁴ I. Majnarić drži Kurjakoviće za „jedine prave velikaše hrvatskoga kasnog srednjovjekovlja”. – *Majnarić, Ivan, Kasnosrednjovjekovna obiteljska struktura hrvatskoga plemstva, Povijesni prilozi, br. 48.*, Hrvatski institut za povijest, Zagreb, 2015., str. 21.

- Slika 13. *Fritz R. Hippmann*, Münzen und Medaillen der geistlichen und weltlichen Herren in Oberösterreich, str. 97., slika 34.; **Cuhaj, George S.**, *Standard Catalog of World Coins 1601 – 1700, 5th Edition, DVD*, Krause Publications, Iola WI USA, 2011.
- Slika 14. *Köhler, Johann David*, *Historischer Münz – Belustigung Vierzehender Theil*, str. 177.; *Fritz R. Hippmann*, Münzen und Medaillen der geistlichen und weltlichen Herren in Oberösterreich, str. 97., slika 33.
- Slika 15. *Krause, Chester L., Mishler, Clifford*, *Standard Catalog of World Coins 17th Century, 2nd Edition*, Krause Publications, Iola WI USA, 2000., str. 144.; H.D. Rauch Auction 97 - Part II 15-16 April 2015 Lot 3338.
- Slika 16. *Köhler, Johann David*, *Historischer Münz – Belustigung Vierzehender Theil*, str. 184.
- Slika 17. *Bucelinus, Gabriel*, *Pars Tertia Germaniae Topo – Chrono – Stematographicae Sacrae et Profanae*, str. 118.
- Slika 18. *Bucelinus, Gabriel*, *Pars Tertia Germaniae Topo – Chrono – Stematographicae Sacrae et Profanae*, str. 22.

Izvori

- Bucelinus, Gabriel*, *Pars Tertia Germaniae Topo- Chrono- Stematographicae Sacrae et Profanae*, Christian Balthasar Kühnen, Francofurti ad Moenum, M.DC.LXXII.
- Cuhaj, George S.*, *Standard Catalog of World Coins 1601 – 1700, 5th Edition, DVD*, Krause Publications, Iola WI USA, 2011.
- Jörg Rugens Wappenbuch*, Universitäts und Landesbibliothek Tirol, Innsbruck, Cod. 545.
- Kercselich, Balthasar Adamus*, *De Regnis Dalmatiae Croatiae Slavoniae notitiae praeliminares*, Antonius Jandera, Zagrabiae, s. a. (1700.)
- Köhler, Johann David*, *Historischer Münz – Belustigung Vierzehender Theil*, Christoph Weigel, Nürnberg. 1742.
- Krause, Chester L., Mishler, Clifford*, *Standard Catalog of World Coins 17th Century, 2nd Edition*, Krause Publications, Iola WI USA, 2000.
- Leupold, Karl Fridrich Benjamin*, *Allgemeines Adels – Archiv der Österreichischen Monarchie, ... Des ersten Teils, erster Band*, Franz Anton Hoffmeister, Wien, 1789.
- Livro de Arautos / De ministerio armorum / The Herald's Book, The University of Manchester Library, Rylands Medieval Collection, Latin MS 28.
- Neues Adeliches Wappenwerk. Zweiten Bandes erster Theil, Conrad Tyroff, Nürnberg, 1802.
- Opus Insignium Armorumque (grbovnik Janeza Vajkarda Valvasora) http://slovenija.heraldry.ca/resources/misc/presentation.php?PG=0&Start=0&End=388&Section=Opus%20Insignium%20Armorumque&Prefix=Valvasor_grbovna_knjiga_&Dir=valvasor_grbovna_knjiga&Subject=Janez%20Vajkard%20Valvasor%20-%20Opus%20Insignium%20Armorumque%201687%20-%201688&Zero10=00&Zero100=0 (pristupljeno 8. prosinca 2014.)
- Trier, Johann Wolfgang*, *Einleitung zu der Wapen-Kunst, darinnen diese Wissenschaft durch deutliche Regeln...*, Verlag J. F. Brauns Erben, Leipzig, 1714.
- Timon, Samuele*, *Epitome Chronologica Rerum Hungaricarum et Transilvanicarum a Nativitate Divi Stephani Primi Regis Apostolici, Producta ad Annum M.DCC.XXXVI.*, Typis Academicis Societatis Jesu, Claudiopolis, 1764.
- Wagner, Carolus*, *Collectanea Genealogico – Historica Illustrium Hungariae Familiarum, Quae Jam Intersiderunt Decas II.*, Joan. Michaelis Landeree, Pesti et Lipsia, 1802.

Wappenbuch des St. Galler Abtes Ulrich Rösch (St. Gallen – Haggenberg Wappenbuch), St. Gallen, Stiftsbibliothek, Cod. Sang. 1084.

Wiener Handschrift – Hauptbuch der Bruderschaft St. Christoph auf dem Arlberg / Glavna knjiga Bratovštine sv. Krištofa u Arlbergu, Haus-, Hof- und Staatsarchiv u Beču, Cod. Weiss 242 (Böhm 472)

Österreichische Nationalbibliothek, Wien

<http://www.bildarchivaustria.at/Preview/8298849.jpg> (pristupljeno 10. ožujka 2016.)

Österreichische Nationalbibliothek, Wien

<http://www.bildarchivaustria.at/Preview/8298855.jpg> (pristupljeno 10. ožujka 2016.)

Österreichische Nationalbibliothek, Wien

<http://www.bildarchivaustria.at/Preview/8298837.jpg> (pristupljeno 10. ožujka 2016.)

Literatura

Botica, Ivan, Krbavski knezovi u srednjem vijeku, doktorski rad, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2011.

Botica, Ivan; Galović, Tomislav, Codex Corbaviensis u: *Karbić, Marija; Kekez, Hrvoje; Novak, Ana; Horvat, Zorislav* (ur.), *Ascendere historiam – Zbornik u čast Milana Kruheka*, Hrvatski institut za povijest, Zagreb, 2014.

Clemmensen, Steen, Jörg Rugens Wappenbuch, izdanje autora, Farum–Denmark, 2013.

Conago, Josip, Sredovječne kule i gradine oko Novigrada i Karina, Starohrvatska prosvjeta vol. II. 1. – 2., Hrvatsko starinarsko društvo u Kninu, Hrvatski etnografski i umjetno – obrtnički muzej, Zagreb – Knin, 1928.

Fox – Davies, Arthur Charles, *A Complete Guide to Heraldry*, Gramercy Books, New York, 1997.

Hippmann, Fritz R., Münzen und Medaillen der geistlichen und weltlichen Herren in Oberösterreich, Jahrbuch des Oberösterreichischen Musealvereines 121. Band I. Abhandlung, Oberösterreichischer Musealverein, Linz, 1976.

Kidrič, Francè, Slovenski biografski leksikon, natuknica Gusič (Gussich) – <http://www.slovenska-biografija.si/rodbina/sbi219926> (pristupljeno 27. kolovoza 2015.)

Kurelac, Miroslav, Prilog Ivana Luciusa – Lučića povijesti roda Zrinskih i njegove veze s banom Petrom Zrinskim, Zbornik Historijskog zavoda Jugoslavenske akademije (Zbornik OPZ), vol. 8., JAZU, Zagreb, 1977.